

Вуко Ђ. Лакушић¹

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици
Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу

Ивана Б. Симијонових²

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици
Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу

Невенка П. Зрнзевих³

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици
Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу

DOI 10.7251/NSK1802076L

UDK 371.3::796

Прегледни рад

ПРИМЕНА НАРОДНИХ ИГАРА У НАСТАВИ ФИЗИЧКОГ ВАСИТАЊА И НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА У ЦИЉУ ОЧУВАЊА НАРОДНЕ ТРАДИЦИЈЕ

***Апстракт:** Народне игре са Косова и Метохије су веома значајни садржаји у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и настави природе и друштва. Постојање свести о значају примене ових садржаја у остваривању циљева и задатака у настави је вишеструко значајна, како у смислу очувања народне традиције свога народа, тако и у смислу поштовања традиције других народа.*

Истраживање је спроведено са циљем да се утврде ставови студената Учитељског факултета у Призрену–Лепосавићу (Република Србија) о доприносу народних игара са Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и настави природе и друштва у зависности од успеха у току студија и домицила. На основу добијених резултата, констатује се да је свест студената о њиховом доприносу веома висока, и да не постоји значајна разлика у ставовима у зависности од њиховог домицила и просечне оцене у току студија.

Истраживање је спроведено са студентима треће године у другој половини 2016. године, на узорку од 91 студента. Подаци прикупљени Скалером - НИКМ-ОЦЗМНФВУ, $\alpha = 0,901$, обрађени су анализом варијансе и Ман-Витнијевим У тестом.

***Кључне речи:** народне игре са Косова и Метохије, настава физичког васпитања, настава природе и друштва, млађи школски узраст, циљеви и задаци.*

Увод

Културно наслеђе у најширем смислу представља скуп културних вредности једног народа. Оно се преноси са генерације на генерацију и осигурава да један народ сачува свој идентитет. Народна кола као неодвојиво културно

¹vuko.lakusic@gmail.com

богатство једног народа у великој мери доприносе очувању културног наслеђа, јер „коло је игра у круг, ланац међусобно повезаних играча. Коло је низ који се креће. метафорички, затварање круга кола је средство заштите од свега што би једној заједници могло нанети зло” (Јанковић и Јанковић, 1964, стр. 2). Управо на тај начин се ствара чвршћа међуљудска повезаност у смислу традиције, културе, као и историје једног народа.

Прва знања о културном наслеђу која ученици стичу су од најближе породице, а након тога и од наставника, који кроз многе предмете упознају ученике са културним наслеђем. На тај начин ученици стичу основна знања о култури, обичајима и карактеристикама свог народа, чиме се развија патриотизам, односно љубав према свом народу.

Наставним планом и програмом се увиђа да ученици стичу одређена знања о културном наслеђу из предмета Српски језик, Ликовна култура, Свет око нас/Природа и друштво, као и у оквиру изборног предмета Народна традиција. (Правилник, 2013). „Извођење народних игара у настави физичког васпитања у корелацији са музичком културом доприноси јачању и развијању естетских, социјалних, националних и етичких осећања ученика” (Павловић и Цицковић Сарајлић, 2013, стр. 278). Народне игре су веома значајни садржаји у остваривању циљева и задатака наставних предмета у млађим разредима основне школе. Дидактичко/методички посматрано веома је битно да при усвајању садржаја народних игара у млађим разредима основне школе „треба започети примерима игара из средине у којој живе, а затим их треба упознати и са играма из осталих делова наше земље” (Павловић, Милићевић Трајковић, 2013, стр. 219).

Народне игре као наставни садржај у настави физичког васпитања имају велику и значајну улогу. Пре свега, применом ових садржаја утиче се на остваривање биолошких, васпитних и образовних задатака у физичком васпитању. Најважнији биолошки задатак је обезбеђење правилног и природног држања тела, што је неопходно са гледишта биолошког развоја човека. Посебно се применом ових садржаја утиче на правилну функцију унутрашњих органа, кардиоваскуларног и респираторног система, што је од изузетног значаја за рад читавог организма.

Народна кола утичу позитивно на развој већине моторичких способности: координације, брзине, снаге, издржљивости, омогућавају нормалну покретљивост свих зглобова. Коло које је динамично – са пуно поскока, трчања, скокова може се организовати у главном делу часа, док се лагана кола примењују у завршном делу часа. Преко народних кола ученици преносе културу свога народа, негују традицију и културу свога народа, развијају љубав према своме народу и својој култури, развијају љубав за игру и добро расположење. То је разлог више и оправдање да се посебна пажња поклони обради елемената народних игара у предшколском и млађем школском узрасту. Спретност ученика развија се разноврсним покретима заступљеним у овим народним играма. Оне доприносе развоју осећаја припадности ученика колективу, управо због подручја где су

настале. Елеганција и савршенство покрета код ових народних игара доприноси развоју естетских квалитета ученика. Ове народне игре захтевају ред, рад и дисциплину што значајно доприноси развоју моралних квалитета ученика. Играњем народних игара ученици развијају мотивацију, креативност и иновативност, веома значајне особине у развоју личности ученика. То је разлог више и оправдање да се посебна пажња поклони обради елемената народних игара у предшколском и млађем школском узрасту. Народне игре са Косова и Метохије су окретне и доприносе развоју моторичких способности ученика. Спретност ученика развија се разноврсним покретима заступљеним у овим народним играма. Елеганција и савршенство покрета код ових народних игара доприноси развоју естетских квалитета ученика. Играњем народних игара са Косова и Метохије ученици развијају мотивацију, креативност и иновативност, веома значајне особине у развоју личности ученика.

У истраживању које је спроведено у раду *Народна традиција у наставним садржајима млађих разреда основне школе* истиче се, односно аутор изводи закључак „да о народној традицији ученици највише знања стичу из наставног предмета природа и друштво, и да је основни мотив за учење ових садржаја да упознају своје корене” (2006, стр. 245). До овог закључка ауторка је дошла на основу анкетирања 597 ученика са подручја Краљева и Ужица. Основни мотив, односно циљ наставе природе и друштво на часовима обраде садржаја о народној традицији (културном наслеђу) јесте упознавање прошлости ствога народа. Усвајањем садржаја о народним играма (колима) са Косова и Метохије у оквиру образовног задатка ученици ће усвајати знања о народној традицији, односно народним играма са Косова и Метохије; упознавати карактеристике игара и песама одређеног дела Косова и Метохије. Васпитни задаци би се преваходно односили на развијање свести о очувању и неговању народне традиције и народних игара са Косова и Метохије, док би функционални задаци били усмерени на развијање способности ученика да препознају народне игре, музику и ношњу из различитих крајева Косова и Метохије.

Примена народних игара са Косова и Метохије у оквиру наставних садржаја физичког васпитања и природе и друштва у великој мери доприноси ближе упознавању народне традиције (културе) свога народа, као и поштовање култура других народа. Она су тесно везана за живот народа, одражавају његовог дух, схватања и стремљења, заснована на материјалној и духовној култури у појединим етапама друштвено-историјског развоја (Зрнзевић, Лакушић, Зрнзевић 2015). Имајући у виду да се овим садржајима могу обогатити и други наставни часови, представља веома велики васпитно-образовни и значајни садржај у остваривању циљева и задатака наставе. Примена оваквих садржаја у настави утиче на ученике позитивно, јер игра и музика стварају позитиван амбијент који ће мотивисати ученике да активно прате наставу и буду активни учесници у њој, што ће допринети остваривању циљева и задатака наставе.

Нас у овом раду посебно занимају ставови и свест студената Учитељског факултета у Призрену–Лепосавићу о значају примене народних игара у остваривању циљева и задатака наставе физичког васпитања и наставе природе и друштва у млађим разредима основне школе. Такође, занима нас у коликој мери се ставови студената разликују имајући у виду њихов успех током студија и домицил.

Методологија

Предмет овог истраживања је указивање на допринос народних игара са Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у млађим разредима основне школе у настави физичког васпитања и природе и друштва у Републици Србији.

У истраживању се пошло од опште претпоставке да народне игре са подручја Косова и Метохије имају значајан допринос у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе, али да су недовољно заступљене.

Задаци истраживања су:

1. утврдити да не постоји значајна разлика у проценама студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе у зависности од њиховог успеха у току студија;

2. утврдити да не постоји значајна разлика у проценама студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе у зависности од њиховог домицила.

Истраживачка техника је анкетирање и скалирање. Спроведено је применом комбинованог инструмента (Скалер – НИКМ-ОЦЗНФВПДМРОШ, $\alpha = 0,901$). Овај инструмент је креиран за потребе овог истраживања и састоји је од два питања која се односе на успех и домицил студената и 30 ајтема са тростепеном скалом интензитета сагласности: 1) слажем се, 2) нисам сигуран/а и 3) не слажем се. Сви испитаници су студенти треће године студија Учитељског факултета у Призрену–Лепосавићу смера Разредна настава. Узраст испитаника у овом истраживању није релевантан, реч је о студентима рођеним 1995. године. Подаци прикупљени истраживањем обрађени су дескриптивном статистиком, анализом варијансе и Ман-Витнијевим У тестом и приказани табелама и дијаграмом. Инструмент истраживања дат је у прилогу овог рада.

Истраживање је спроведено са студентима треће године Учитељског факултета у Призрену–Лепосавићу у другој половини 2016. године, на узорку од 91 студента.

Табела 1. Структура узорка према успеху студената у току студија

Успех	N	%
6-7	22	24,20
7-8	57	62,60
више од 8	12	13,20
Укупно:	91	100

Према успеху, у узорку су 22 (24,20%) студента са просечном оценом између 6,00 и 7,00; 57 (62,60%) студената са просечном оценом између 7,01 и 8,00; 12 (13,20%) студената са просечном оценом 8,01 и више (табела 1).

Табела 2. Структура узорка према домицилу студената

Домицил	N	%
Србија и Војводина	33	36,30
Косово и Метохија	58	63,70
Укупно:	91	100

Подаци показују (табела 2) да је у узорку 33 (36,30%) студента са подручја Централне Србије и Војводине, и њих 58 (63,70%) студената са подручја Косова и Метохије.

Резултати

Подаци су прикупљени Скалером - НИКМ-ОЦЗМНФВУ, $\alpha = 0,901$, обрађени су анализом варијансе и Ман-Витнијевим У тестом. Анализом варијанса је утврђено да не постоји значајна разлика у проценама студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у реализацији циљева и задатака у наставе физичког васпитања и природе и друштва у зависности од њиховог успеха у току студија: $F(2, 88) = 0,125$, $p = 0,883$. Ман-Витнијевим У тестом утврђено је да домицил значајно не утиче на процене студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у реализацији циљева и задатака у наставе физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе: $U = 924,000$, $z = -0,274$, $p = 0,784$.

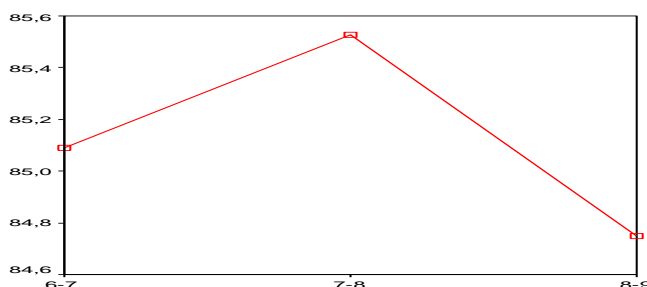
Овим теоријско-емпиријским истраживањем је утврђено и да народне игре са Косова и Метохије значајно могу допринети остваривању циљева и задатака у настави наставе физичког васпитања и природе и друштва, али да исте нису у довољној мери заступљене у садржајима ових предмета, па се препоручује њихово проширивање (табела 5, дијаграма 1).

Једнофакторском анализом варијансе истраживано је да ли постоји разлика у проценама студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у зависности од њиховог успеха у току студија. Студенти су према успеху у току студија били подељени у три групе: 1 (6,00-7,00), 2(7,01-8,00) и 3(8,01 и више).

Табела 3. Успех у току студија и процене студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у методици наставе физичког васпитања на учитељским факултетима (ANOVA)

	Збир квадрата	Df	M	F	P
унутар групе	7,480	2	3,740	0,125	0,883
између група	2630,279	88	29,890		
Укупно:	2637,758	90			

Није утврђена статистички значајна разлика у резултатима три групе студената према њиховом успеху у току студија: $F(2, 88) = 0,125$, $p = 0,883$ (табела 3). Као што видимо, није утврђена значајна разлика у мишљењу студената о доприносу народних игара са Косова и Метохије у настави физичког васпитања и природе и друштва. На ово мишљење студената није утицало опште знање и успех из осталих наставних предмета већ је кључну улогу у формирању овог мишљења имало њихово опредељење и интересовање за учитељски позив, улоге у друштвеном животу, али и у очувању традиционалних вредности кроз учење народних игара са Косова и Метохије.

Дијаграм 1. Успех у току студија и процене студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва (Scree Plot)

Прегледом дијаграма 1 уочљив је идентичан пад изломљене линије од студената са просечним оценама између 7,01 и 8,00 у односу на остале групе студената. Идентичан пад изломљене линије указује на уједначеност резултата студената различитих просечних оцена.

Добијеним резултатима потврђена је прва посебна хипотеза истраживања којом се претпостављало да ће истраживањем бити утврђено да не постоји значајна разлика у проценама студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе у зависности од њиховог успеха у току студија.

Ман-Витнијевим У тестом истражено је да ли постоји разлика у проценама студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе у зависности од њиховог домицила (Централна Србија и Војводина или Косово и Метохија).

Табела 4. Домицил и процене студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе

Допринос НИКМ-ОЦЗНФВПДМРОШ	
U	924,000
Z	-0,274
P	0,784

Ман-Витнијев У тест није открио статистички значајну разлику у проценама студената са подручја Централне Србије и Војводине или Косова и Метохије о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у

остваривању циљева и задатака у методици наставе физичког васпитања на учитељским факултетима: $U = 924,000$, $z = -0,274$, $p = 0,784$) (табела 4).

Табела 5. Домицил и процене студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе (Median)

Домицил	N	Md
Централна Србија и Војводина	33	86,0000
Косово и Метохија	58	85,0000
Укупно:	93	85,0000

Уочљиво је да је израчуната приближна вредност медијана код студената са подручја Централне Србије и Војводине ($Md = 86,0000$, $n = 33$) и код студената са подручја Косова и Метохије ($Md = 85,0000$, $n = 58$) (табела 5).

Добијеним резултатима потврђена је и друга посебна хипотеза истраживања којом се претпостављало да ће истраживањем бити утврђено да не постоји значајна разлика у проценама студената о доприносу народних игара са подручја Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе у зависности од њиховог домицила.

Након што су потврђене обе посебне хипотезе истраживања, може се закључити да је потврђена и општа претпоставка од које се пошло у истраживању да народне игре са подручја Косова и Метохије имају значајан допринос у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и природе и друштва у млађим разредима основне школе, али да су недовољно заступљене.

Закључак

Допринос народних игара у васпитно-образовном процесу је велики. Народне игре као наставни садржаји се могу примењивати готово у свим наставним предметима. Ми смо у овом раду указали на значај примене народних игара са Косова и Метохије у остваривању циљева и задатака у настави физичког васпитања и настави природе и друштва у млађим разредима основне школе у Републици Србији. На основу спроведеног истраживања уочава се да је свест студената Учитељског факултета у Призрену – Лепосавићу о значају обраде народних игара са Косова и Метохији на часовима физичког васпитања и природе и друштва веома велика.

Народне игре доприносе развоју моторичких, односно физичких способности, вокално-инструменталних способности, имају позитиван утицај како на психолошке тако и на физиолошке процесе у организму, а с обзиром на чињеницу да су у корелацији са осталим наставним предметима, доприносе развоју образовања у области историје и географије. Ове игре су веома битне за

комуникацију међу људима, како вербалну тако и невербалну, чак и међу онима који су у некој конфронтацији. Управо због свега наведеног, али и због социјалног утицаја и чињенице да су народне игре са Косова и Метохије веома важан део традиције и културе српског народа, потребно је да буду заступљеније у оквиру наставних предмета у млађим разредима основне школе.

Литература

- Јанковић, Љ. и Јанковић, Д. (1964). *Народне игре, VII књига*. Београд: Просвета.
- Зрнзевић, Лакушић, В., Зрнзевић, Н. (2015). The Journal of Scientific and Professional Issues in Physical Aducation and Sport, Vol.5, No.1, pp.15.
- Pavlović, B. M., i Cicović-Sarajlić, D. J. (2013). Obrada narodnog muzičkog stvaralaštva u mladim razredima osnovne škole po modelu integrativne nastave. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Užice*, (15), 275–290.
- Павловић, Б. и Милићевић Тракиловић, Ј. (2013). Неговање и значај традиционалних народних игара са певањем у настави музичке културе. *Узданица*, Јагодина, (1), 217–231.
- Ćalić, M. R. [2011]. Narodna tradicija u nastavim sadržajima mlađih razreda osnovne škole. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Užice*, (13), 245–256.
- Prosvetni glasnik, Beograd, br.10/2004, 20/2004, 1/2005, 3/2006, 15/2006, 2/2008, 2/2010, 7/2010, 3/2011 - dr. pravilnik, 7/2011 - dr. pravilnici, 1/2013 i 4/2013).

Vuko Lakušić,
Ivana Simijonović
Nevenka Zrnzević

THE APPLICATION OF FOLK DANCES IN PHYSICAL EDUCATION AND SCIENCE TEACHING IN ORDER TO PRESERVE FOLK TRADITIONS

Summary

The folk dances of Kosovo and Metohija are very important activities in accomplishing the objectives of the physical education curriculum as well as in science teaching. The awareness about the importance of these contents in achieving the objectives and tasks in teaching process is significant, both in terms of preserving the folk traditions of its people, as well as to respect the traditions of other nations.

The aim of the research was to determine the attitudes of students Teacher training faculty in Prizren - Leposavić (Republic of Serbia) about the contribution of folk dances from Kosovo and Metohija in achieving the objectives and tasks in physical education and science teaching, depending on the success during their studies and domicile. Based on the results, there is a conclusion that the awareness of students about the contribution of folk dances is very high, and that there is no significant difference in attitudes depending on their domicile and average grades during their studies.

The research was conducted with third year students in the second half of 2016, on a sample of 91 students. Data collected by scaler – Nikmah-OCZMNFVU, $\alpha = 0.901$, were analyzed by analysis of variance and the Mann-Whitney U test.

Key words: *folk dances from Kosovo and Metohija, physical education teaching, science teaching, younger school age, goals and objectives.*